

Buletin de analiză politică

Anul II, nr. 9 (16), 16 mai 2003

Buletin editat de Institutul Social Democrat “Ovidiu Șincai”
Reproducerea integrală sau parțială a textelor este permisă numai cu acordul ISD

SUMAR

I. Analiza politică internă

PD la răscruce de drumuri.....3

II. Analiza politică internațională

Apărarea europeană între PESC și NATO.....7

I. Analiza politică internă

PD la răscruce de drumuri

În ultimele luni criza din Partidul Democrat a continuat să se adâncească. Dependența partidului de performanțele mediatice ale lui Traian Băsescu s-a mărit. Pe de altă parte, alianța cu PNL a devenit un deziderat din ce în ce mai greu de realizat, datorită creșterii constante în sondaje a acestuia din urmă, precum și a preocupărilor declarate pentru construirea „polului de dreapta”. În plus, PD a stagnat în toate sondajele din această perioadă.

1. Noua generație de lideri ai PD

Dependența PD de performanțele lui Traian Băsescu este o caracteristică ce a rămas constantă încă de la preluarea șefiei partidului de către acesta. În dorința de a crea o imagine diferită față de predecesorul său, în care PD era perceput ca un partid cu mai mulți „baroni”, în cadrul căruia interesele personale erau dominante, Băsescu a adus în prim plan partidul monolit, centrat pe persoana liderului. Un astfel de regim de mână forte a avut o serie de avantaje, dar și dezavantaje.

Avantajul a constat într-un mesaj unitar, creând impresia unei unități mai mari a partidului. În același timp, promovarea unei echipe de tineri democrați în funcții de conducere ale partidului a creat impresia unei schimbări reale, ceea ce a avut un oarecare impact pozitiv asupra opiniei publice.

Însă și dezavantajele acestui tip de politică nu au întârziat să apară. În primul rând, partidul a devenit dependent de Băsescu, fluctuând în sondaje în funcție de prestația și de vizibilitatea acestuia. În al doilea rând, noua echipă nu a dat rezultatele scontate, cu excepția notabilă a lui Emil Boc, datorată promovării în funcție (pe criterii de

obediță). Existența unor opinii contrare în partid a condus la plecarea unor membri importanți, ceea ce a atenuat atuurile tradiționale ale formațiunii: unitatea și combativitatea.

2. Discursul lui Băsescu

Dependența de Băsescu a făcut ca mesajul acestuia să aibă o importanță deosebită pentru evoluția PD. Construcția acestui mesaj a fost întotdeauna foarte simplă și a vizat maximul de efecte posibile. Datorită funcției sale de primar, Băsescu a dorit să împuște doi iepuri dintr-un foc. Prin axarea discursului pe problemele bucureștenilor, el s-a aflat într-o continuă campanie electorală pentru primărie, atacând și acuzând frontal factorii de decizie locali ai PSD din rândul Consiliului General al Municipiului București, primării de sectoare și pe prefectul Capitalei. În același timp, vizarea unei singure ținte strategice, PSD, a creat impresia că, de fapt, este o luptă între PD (în care PD=Băsescu) și PSD, încercând să se acrediteze ideea că PD este singurul partid care face o opoziție reală.

Totuși, strategia lui Băsescu nu a avut în întregime efectul scontat. Datorită marjei reduse de mișcare (București), PD a rămas izolat față de problemele restului țării, unde filialele locale au început să conteste conducerea centrală. În faza următoare, unele filiale au trecut la PSD. Totodată, din cauza problemelor conjuncturale abordate, mesajul a devenit dependent de agenda publică, ceea ce l-a vulnerabilizat puternic. Astfel, în timp ce, de obicei, Băsescu folosea o tactică reflexivă, apărând peste tot unde oamenii aveau nemulțumiri la momentul potrivit, el a fost

obligat să iasă mai mult la atac, prin inițiative proprii. Aceste inițiative însă nu și-au atins scopul, din cauza scăderii interesului populației pentru retorica politică a liderului PD.

Canalizarea discursului pe o singură țintă, PSD, prezentat ca fiind cauza tuturor relelor, a produs o limitare a câmpului dezbaterii pentru Băsescu. El a încercat să suplinească această limitare prin folosirea calităților personale. Pentru aceasta el și-a creat o imagine de om simplu, care spune tot ce are pe suflet, indiferent de situație, care nu are scopuri ascunse și se gândește întotdeauna la bucureșteni; care nu știe totul, dar ce știe, știe bine, adică să administreze orașul. Prin evocarea trecutului său de căpitan de vapor, care știe ce înseamnă responsabilitatea conducerii și este pregătit pentru aceasta chiar și pe timp de furtună, a încercat să-și creeze și o aură legendară.

3. Relația cu PSD

PSD, principala țintă a PD, a constituit reperul major al strategiilor acestui partid. Din cauza ideologiei comune pe baza căreia cele două partide și-au fondat doctrina politică, rivalitatea a cunoscut deseori aspecte fratricide. PD a fost al doilea partid din România admis în Internaționala Socialistă. Din această cauză, democrații au încercat întotdeauna să acrediteze ideea că PSD (sub formele anterioare, FDSN și PDSR) nu este un partid social-democrat autentic și că moștenește mai mult tradiția PCR. Confruntat cu scăderea legitimității populare, PD s-a văzut nevoit să accentueze trăsăturile sale social-democrate. Acest lucru nu a fost deloc facil, mai ales după coabitarea în cadrul unei coaliții cu veleități de centru-dreapta, care a produs o confuzie în rândul alegătorilor. PD a devenit mai degrabă un partid de centru, cu un mesaj populist.

După trecerea în opoziție, democrații au continuat această politică, punând un accent destul de mare pe problemele sociale. Ei au criticat guvernul cu fiecare ocazie, acuzându-l de politici contrare social-democrației. Între cele mai recente atacuri se poate aminti moțiunea Sănătatea. De

altfel, democrații au inițiat cele mai multe moțiuni parlamentare la adresa guvernului. Tot în cadrul parlamentului, renunțarea deputatului Adrian Videanu la mandatul său în favoarea afacerilor a urmărit crearea unui reper de corectitudine din partea PD în contradicție cu derogările membrilor PSD. Această strategie globală vizează obținerea a cât mai multor voturi de pe urma erodării PSD.

În lupta cu PSD, Traian Băsescu a fost, din nou, elementul principal. Acest lucru l-a avantajat direct. În primul rând, **s-a creat impresia unei asimetrii între actori, Băsescu fiind doar un individ, iar PSD o mare organizație partinică ostilă lui.** Se încearcă acreditarea imaginii PSD ca „partid-stat”, din moment ce partidul de guvernământ controlează administrația publică din București, cu excepția primăriei generale. Acest lucru a ajutat la crearea unei imagini de victimă a lui Băsescu care se luptă „singur împotriva tuturor”. Mai mult, se încearcă acreditarea lui Băsescu ca „om providențial”, prin promovarea unei imagini deformate a PSD, ca fiind un grup conspirațional îndreptat împotriva interesului public, în timp ce numai primarul general mai apără acest interes.

Ultimele evenimente din cadrul disputei Băsescu-PSD au confirmat aceste tendințe. Deși poate părea paradoxal, dosarul „Flota” este un balon de oxigen pentru primarul general. Conceput ca o lovitură decisivă la adresa credibilității publice a omului politic Băsescu, acest dosar poate avea efecte secundare importante.

În condițiile dizolvării de către Guvern a Consiliului General al Bucureștiului, Băsescu a câștigat o victorie morală, ca principal opozant al acestuia. A urmat disputa privind construirea pasajelor, parcarilor și modernizarea tramvaielor cu fonduri rambursabile BERD. În urma conflictului au fost implicate tot mai multe personalități PSD, ceea ce a sporit impresia de asimetrie. Mai mult, Băsescu a încercat să acrediteze ideea că nu este lăsat să-și facă treaba, acuzând potențiale interese obscure ale oponenților săi. Campania de strângere de semnături a fost o nouă lovitură de ima-

gine la adresa PSD, iar acceptarea dialogului cu Băsescu a constituit o soluție parțială, pentru că s-a indus ideea că respectiva campanie a avut succes și că Băsescu e un fel de „avocat al poporului” **de facto**.

În cazul dosarului „Flota”, Băsescu a tras maximul de foloase posibile. În primul rând s-a acreditat (și cu ajutorul presei favorabile) ideea unei înscenări. Această impresie a fost accentuată de răspândirea ideii de unificare social-democrată, care a fost propagată în mass-media ca o încercare de șantaj sau târg politic meschin. **Eroarea principală ține de faptul că dosarul a fost considerat ca alimentând vinovăția primarului general înaintea stabilirii unui verdict în instanță.** Acest fapt a creat impresia unor presiuni ale politicianului asupra justiției. În acest moment, orice atac la adresa lui Băsescu reprezintă o „dovadă” că Băsescu e periculos pentru PSD și că se încearcă eliminarea sa pe căi nedemocratice.

Slăbiciunile PD în relația cu PSD au venit de la baza structurii partidului. În timp ce la vârf, unificarea social-democrată era privită ca o glumă, la bază aceasta a fost interpretată mult mai serios, generând o migrație masivă spre PSD. Aceasta a vizat și nemulțumiții care au fost marginalizați de echipa Băsescu. Nemulțumirile au afectat și straturile superioare, care au conștientizat limitele impuse de politica centralistă a liderului. Dacă Alexandru Sassu și Bogdan Niculescu-Duvăz au ales să intre în PSD, Aurel Pană și Liviu Negoită au transmis importante semnale de nemulțumire. Chiar și Petre Roman, intrat de mult timp în anonimat, a reacționat cu critici vehemente la adresa conducerii partidului, față de eșecul strategiei de câștigare a simpatiei nemulțumiților de guvernarea PSD. Acest fapt relevă existența unui potențial de rupere a PD în favoarea PSD, caz în care PD ar rămâne cu o brumă subțire de aliați ai lui Băsescu.

4. Relația cu PNL

În această situație, singurul aliat posibil pentru democrați a fost și este în continuare PNL. Ideea

unei alianțe cu PNL a fost vehiculată foarte mult în mass-media. Cu toate acestea trebuie făcute unele observații cu privire la viabilitatea unei astfel de alianțe.

În primul rând, în acest moment PNL și-a manifestat clar opțiunea strategică față de PD, excluzând o alianță cu PSD. Însă această alianță nu este de natură să fie favorabilă PD, ci exclusiv PNL. Motivul principal este incompatibilitatea doctrinară. O posibilă alianță între un partid liberal și un partid social-democrat amintește prea mult de guvernarea coaliției CDR-USD și nu este de natură să adune prea multe voturi. O fuziune nu s-ar putea face prin abandonarea social-democrației de către PD; o variantă de lucru rămâne și aceea a creării unui partid social-liberal.

În prezent PNL se află în plină consolidare a polului de dreapta din România, fapt demonstrat de fuziunea cu UFD și de anunțata absorbție a PNL-Câmpeanu. O apropiere de PD ar presupune adoptarea unui mesaj mai de stânga, cu accent pe problemele sociale. Este greu de crezut că după cooptarea unor membri mai de dreapta PNL își poate modifica mesajul atât de curând. Mai ales că există o opoziție crescândă din partea grupului Patriciu față de o asemenea alianță. Scopul PNL ar putea fi amânarea unei negocieri electorale cu PD în speranța scăderii procentului acestuia, pentru a facilita o negociere de pe poziții întărite, cu avantaje mai mari.

Totuși, ultimele acțiuni comune ale PD și PNL au demonstrat un potențial de alianță destul de important, mai ales cu ocazia marșurilor de protest vizând situația din domeniul sănătății și educației, dar și a moțiunii simple vizând taxa radio-TV și a inițiativei PD de grevă a senatorilor, la care s-au raliat liberalii. O alianță ar putea fi facilitată și de apropierea între profilurile alegătorilor celor două formațiuni. De asemenea, în cadrul PD există o anumită tendință, chiar din partea unor membri ai echipei Băsescu (Emil Boc) de a promova mesaje de dreapta, mai ales în privința ideii de garantare a proprietății private în noua constituție.

Cu toate acestea, o posibilă alianță între PD și

PNL ar fi una de conjunctură, ca și cea din 1996. În cazul unei fuziuni și a unei schimbări de doctrină, PD ar pierde majoritatea membrilor care nu fac parte din echipa Băsescu, mai ales în provincie, în favoarea PSD, dar aportul adus PNL ar putea fi consistent, estimându-se că noua formațiune politică ar putea aduna cel puțin 22-25% din opțiunile de vot.

Concluzii

Partidul Democrat se află într-un moment critic al existenței sale. El este obligat să facă o serie de opțiuni strategice cruciale pentru viitorul său. Factorul Băsescu rămâne decisiv pentru evoluția partidului. După cum demonstrează ultimele sondaje de opinie (IMAS, aprilie 2003), Băsescu a înregistrat o creștere semnificativă a popularității, care a antrenat și procentul PD. Băsescu se dovedește a fi locomotiva partidului, în ciuda inconstanței. Atacurile împotriva sa au fost principalele surse ale acestei creșteri. În aceste condiții, dacă dosarul "Flota" nu

este rezolvat rapid în defavoarea sa, Băsescu poate crește și mai mult în sondaje.

În ceea ce privește alianța cu PNL, deocamdată rămâne în expectativă, însă există un potențial important. Așa cum au evidențiat o serie de sondaje anterioare, un tandem Stolojan-Băsescu ar atrage 41 % din electorat. De aceea, ideea alianței rămâne de actualitate. Detaliile sale, însă, în ceea ce privește modalitățile de realizare și algoritmul de organizare, rămân neclare și vor depinde de evoluția procentajelor din sondaje. Pentru PSD ar fi preferabil ca PNL să crească și PD să scadă în sondaje, pentru că, în acest fel cele două partide s-ar îndepărta unul de celălalt, iar alianța ar fi mai dificilă, atât din cauza rezervelor unui PD micșorat, cât și din cauza pretențiilor unui PNL mărit. Totuși, creșterea PNL nu ar putea depăși unele limite care împiedică pretențiile la guvernare. Pe de altă parte, pentru PD, nerealizarea unei alianțe cu PNL ar însemna o marginalizare din ce în ce mai accentuată, până la pierderea semnificației politice.

II. Analiza politică internațională

Apărarea europeană între PESC și NATO

Anul 2002 a fost un an al dezvoltărilor instituționale în domeniul Politicii Externe și de Securitate Comune (PESC), care a culminat cu acordul "Berlin plus". Acesta permite Uniunii Europene să folosească capacitățile logistice și de planificare ale NATO pentru operațiuni în care alianța nu este implicată. Privită din această perspectivă, politica de apărare comună se dezvoltă în strânsă legătură cu NATO, de la care a început să preia misiunile de menținere a păcii în Bosnia și Macedonia.

A. Deficiențele PESC: momentul Bruxelles (28 aprilie)

Totuși, așa cum remarcă unii analiști, în pofida acestui progres semnificativ, persistă impresia că evoluțiile înspre instituționalizare în cadrul UE nu au avut prea mult de a face cu preocupările curente ale statelor membre. Mai mult, există divergențe în legătură cu locul exact unde ar trebui să se plaseze apărarea comună, dacă ea trebuie să fie independentă (Franța), complementară sau subordonată NATO (Marea Britanie), divergențe exprimate clar în cadrul dezbaterilor Convenției pentru Viitorul Europei, însărcinată cu alcătuirea unui proiect de Constituție europeană. Peste aceste divergențe s-a suprapus (în septembrie 2002) propunerea americană de creare a unei forțe de răspuns în cadrul NATO (NATO Response Force), în condițiile în care în cadrul PESC se discuta aprins despre înființarea unei proprii forțe de reacție rapidă (European Rapid Reaction Force). La momentul lansării propunerii

americane, analiștii au considerat-o un moment crucial pentru viitorul politicii externe și de apărare comune, în sensul că adoptarea ei ar fi făcut probabilă crearea unei alte forțe europene care nu realiza altceva decât să dubleze capacitățile NATO. Până la urmă, cei 15 au ajuns la un acord privind înființarea unei forțe de reacție rapidă europeană de circa 60.000 de soldați sub auspiciile NATO. Ulterior, conflictul deschis între Germania, Franța și Belgia, pe de o parte și celelalte state din UE, pe de altă parte, cu privire la atitudinea față de intervenția SUA în Irak s-a suprapus cu consecințe grave peste slaba instituționalizare a politicii externe și de securitate comune europene.

1. Reacții franco-germane la succesul SUA în Golf

La sfârșitul lunii aprilie a avut loc la Bruxelles un "mini-summit" pe probleme de apărare, care a reunit Franța, Germania, Luxemburg și Belgia, toate state fondatoare ale CECA/CEE. Grupul celor patru a încercat să proiecteze pe cont propriu instituționalizarea unei politici de apărare comune. Multe dintre proiectele pe care cei patru le-au prezentat la încheierea întâlnirii nu au fost noi, în sensul că reluau idei mai vechi care, fie erau în curs de discuție, fie se căzuse deja de acord asupra lor în cadrul PESC, proiecte cum ar fi: crearea unei forțe de reacție rapidă, a unui comandament strategic aerian european, capacități europene unificate de protecție împotriva armelor nucleare, biologice și chimice. Față de ceea ce s-a mai discutat în cadrul PESC, în comunicatul celor patru șefi de stat și de guvern apăreau două chestiuni

noi. Prima dintre ele se referea la stabilirea pentru nu mai târziu de anul 2004 a unui cartier general interoperațional al forței multinaționale. Cea de-a doua propunea ca statele interesate să stabilească nucleul unor capacități colective, care să stea la dispoziția UE și să acționeze sub comanda și planificarea operațională a UE, fără a recurge la mijloacele și capacitățile NATO. Cu alte cuvinte, poziția celor patru contrazicea acordul "Berlin plus", în care se vorbea despre utilizarea de către UE a capacităților NATO. De asemenea, această poziție contravine înțelegerii la care membrii UE ajunseseră cu privire la crearea forței europene de reacție rapidă sub auspiciile NATO.

Această întâlnire, proiectată de mai multă vreme, s-a constituit într-un răspuns dat de statele citate celor care au susținut SUA în recenta campanie militară din Irak. În sens mai restrâns, programul celor patru ripostează inițiativei americane de creare a forței de reacție rapidă în cadrul NATO, avansată la Varșovia în 24 septembrie 2002. De asemenea, dacă am elimina din proiectul franco-germano-belgiano-luxemburghez tot ceea ce este comun cu alte proiecte PESC, am găsi miza reală a întâlnirii: excluderea NATO din acțiunea acestei preconizate comunități defensive. **Deci, principiul comun se baza nu pe identificarea unui inamic, ci pe excluderea unui potențial aliat.**

Cele patru state au susținut că, prin acțiunea lor, nu intenționau să destabilizeze NATO sau să se distanțeze de SUA. Motivația lor a fost că fiecare dintre politicile europene de anvergură de până acum a fost propusă și implementată de un grup-nucleu de state, cărora li s-au alăturat treptat celelalte state membre. Așadar, cele patru state se consideră un astfel de nucleu în ceea ce privește apărarea comună europeană.

2. Reacții europene la inițiativa de la Bruxelles

Este de remarcat că membrii acestui grup utilizează oarecum ilicit termenul (politic) de "apărare europeană". Deși declarativ Franța, Germania, Belgia și Luxemburg vorbesc despre propriul

proiect ca despre unul european, este foarte important faptul că proiectele nu poartă girul vreunei instituții europene, nici măcar pe cel al PESC. De altfel, Javier Solana, cel mai îndreptățit oficial european de a fi preocupat de problemele dezbătute la Bruxelles, nu a participat la întâlnire și a recomandat summitului, de pe o poziție oarecum exterioară, să nu se axeze pe crearea unor noi structuri de comandă, ci pe îmbunătățirea capacităților militare europene. **Deci, grupul celor patru state nu au acționat cu girul UE. Izolarea relativă în care se află grupul celor patru este subliniată și mai pregnant de atitudinea unor state precum Italia, Marea Britanie și Spania. Ideea care se desprinde din criticile celor trei state enunțate este că grupul care s-a întâlnit la Bruxelles a încercat să înființeze o comunitate de apărare, fără participarea celui mai puternic stat european, Marea Britanie și fără participarea a două treimi din membri actuali ai UE.**

Concomitent cu excluderea de la discuții a statelor care au susținut SUA, Franța a căutat să implice Rusia în politica de apărare europeană. Cu câteva zile înaintea deschiderii summit-ului, ministrul francez al apărării, Michèle Alliot Marie a vizitat Moscova, unde a avut discuții cu privire la implicarea Federației Ruse în apărarea europeană. Evident, Franța vede cooperarea Rusiei cu UE desfășurându-se în jurul cooperării militare franco-ruse, care se pare că se va materializa în câteva proiecte comune (printre care și fabricarea în comun a avionului MIG).

Se poate observa că acțiunea Franței, Germaniei, Belgiei și Luxemburgului ține de un așa zis **comportament unilateral în colectiv**. Aceste state au înlocuit acțiunea supranațională, care caracterizează funcționarea instituțiilor europene, cu o acțiune care se dorește o alianță fondată pe principiul balanței de putere, de astă dată aplicată, la inițiativa Franței, atât în interiorul Europei cât și oarecum împotriva Europei. Semnificativ este însă faptul că o membră a acestui grup încearcă să rezolve printr-un partener extern (Rusia) o problemă a UE atât de importantă

precum politica comună externă și de apărare. Privită din perspectiva recentelor evoluții înspre integrare din NATO și UE, inițiativa celor patru state este manifestarea unui efort contrar, de diferențiere. **Retorica franceză, conform căreia acest proiect privește UE, este o încercare de a legitima printr-un reper respectabil (integrarea) un efort contrar principiilor după care se ghidează Uniunea.**

De asemenea, este de remarcat forma în care acest nucleu s-a cristalizat: este o preluare aproape exactă a ideii americane a coaliției de voință, idee pe care Franța și Germania o deza-vuaseră public în momentul formulării sale în cadrul NATO și pe care acum o susțin. Cu alte cuvinte, dacă în 2002 aceste state considerau că NATO trebuie să fie un actor unitar și să nu se opereze în interiorul său pe baza unei logici de opționalitate, acum susțin acțiunea bazată pe opțiune în interiorul UE.

B. Implicații pentru NATO

Evident, în toată această problemă partea vizată într-un fel sau altul este NATO și, în subsidiar, SUA. Altfel spus, proiectele vehiculate de grupul celor patru interesează în cel mai înalt grad proiectele de reformare a NATO. Atitudinea Washington-ului față de inițiativa franco-germană în domeniul apărării trece prin interesul SUA pentru NATO ca instrument de gestionare a "pericolelor asimetrice" de genul terorismului, traficului cu droguri, armelor de distrugere în masă etc. De fapt, SUA consideră inițiativa celor patru un al doilea atentat la funcționarea NATO, după episodul în care acestea s-au opus dislocărilor de tehnică militară în Turcia, în eventualitatea unui atac irakian asupra acesteia. Apoi, **pentru SUA, așa cum au afirmat diverși oficiali americani în repetate rânduri, NATO nu se poate rezuma la a fi un club de dezbateri politică, ci trebuie să fie o organizație eficientă în combaterea pericolelor asimetrice precum terorismul internațional.** Pentru SUA, propunerile Franței, Germaniei, Belgiei și Luxemburgului prejudiciază exact esența rolului pe care îl dorește

pentru NATO. Cu alte cuvinte, în eventualitatea în care propunerile franco-germane ar genera un rezultat concret, NATO ar fi redus la un actor de ordin secund în statele care ar adera la această formulă și organizația ar fi funcțională doar în termenii articolului 5 al Tratatului Nord-Atlantic și nu în termeni de reacție rapidă. În consecință, reacția de așteptare a SUA este transferarea centrului de greutate dinspre statele în care NATO este devalorizat în statele în care acesta este puternic valorizat pozitiv, și anume grupul Marea Britanie-Spania-Italia-Grupul de la Vilnius. De altfel, ca măsură de retorsiune, SUA au în vedere să excludă Franța de la procesul de luare a deciziilor în cadrul NATO.

Această schimbare de accent este vizibil marcată de preferința pe care SUA o au pentru câteva state din estul Europei - Polonia, România, Bulgaria - în contextul în care NATO se pare că va fi folosit în operațiuni de menținere a ordinii în Irak. Posibila misiune în Irak a NATO provoacă și ea divergențe chiar între membrii propriu-ziși ai alianței, așa cum o demonstrează recentele discuții dintre Polonia, Germania și Franța de la Weimar. În această situație, SUA vor promova modelul enunțat deja al coalițiilor de voință, prin care state individuale din cadrul NATO se vor asocia acțiunii americane din Irak.

În concluzie, actul celor patru este mai degrabă o reacție la implicarea anglo-americană în Irak și la posibila implicare a NATO în zonă și nu expresia unei noi necesități de securitate, brusc apărute între cei patru membri UE care s-au întâlnit pe 28 aprilie la Bruxelles. Din acest motiv (fiind un act conjunctural) nu se poate vorbi serios despre o viziune viabilă de dezvoltare a acestei comunități defensive, care să fie în vreun mod comparabilă cu reformarea NATO sau PESC. Așa cum afirmă un analist al problemelor construcției europene, **politicienii din unele state recurg cu ușurință la "abuzarea" politicii de apărare, pe care o folosesc în diverse scopuri, fără legătură cu necesitățile de apărare. Orice nouă politică de apărare ar trebui să aibă un rezultat clar: să crească cantitatea**

de securitate furnizată pentru fiecare cetățean vizat, în cazul acesta, pentru fiecare cetățean al Uniunii Europene. Or, proiectul citat identifică mijloacele (forță de reacție) și identifică principiile (nu împreună cu NATO) înainte de a identifica scopurile creării comunității de apărare. Mai degrabă, proiectul celor patru state vine să se adauge inflației de proiecte care, în bună măsură, au frânat progresul dezvoltării unei reale politici externe și de apărare comune. De aceea, viabilitatea acestui proiect, în comparație cu NATO, este minimă. Implicațiile pentru NATO sunt și ele relativ mici de facto, atât în termeni de aport militar, cât și în termeni de poziționare geostrategică: singurul stat important din punct de vedere militar, Franța, este de o lungă perioadă un membru excentric al NATO, iar Germania, Belgia și Luxemburg nu au o importanță militară foarte mare. Impactul cel mai important se va înregistra asupra PESC, mai ales în condițiile în care opinia generală în cadrul Convenției pentru Viitorul Europei este că trebuie să se renunțe la dreptul de veto în aria PESC și să se creeze o singură identitate legală pentru UE, prin eliminarea structurii "pe stâlpi" a Uniunii, care separă actualmente politica de securitate de celelalte probleme. Comportamentul "unilateral colectiv" al celor patru încalcă aceste principii.

C. Implicații în centrul și estul Europei

Pentru fostele state socialiste relațiile cu UE s-au bazat pe un principiu fundamental: îndeplinirea normelor europene ca condiție a aderării acestora la UE. Trebuie remarcat că, de vreme ce domeniul politicii externe comune europene este atât de labil, acestor state nu li se poate cere de către nici unul dintre membri UE să opteze pentru o linie sau alta de conduită, de vreme ce o astfel de linie normativă nu există. Pe de altă

parte, proiectul franco-german este lipsit de consistență în mai multe sensuri. În primul rând, este extrem de improbabil ca statele est-europene (cele invitate în NATO și cele admise în UE) să vadă în proiectul franco-german (în eventualitatea în care nu rămâne doar la nivel de idee) un furnizor de securitate mai bun decât NATO. În al doilea rând, proiectul nu pare a li se adresa: cei vizați sunt membri aflați actualmente în structurile de apărare ale UE. Mai mult, proiectul pare a fi o reacție împotriva aditerii statelor din estul Europei în NATO sau UE, în condițiile în care grupul de la Vilnius și-a declarat deschis susținerea pentru politica americană în legătură cu Irakul. În al treilea rând, relațiile Franței cu Rusia - stat privit în regiune încă cu multă suspiciune - minează încrederea acestor state în orice proiect defensiv care este generat în Franța.

Pentru România, logica reacțiilor urmează în mare parte logica celorlalte state din estul Europei, cu mențiunea că, spre deosebire de statele care vor fi admise în UE în 2004, chestiunile legate de politica de apărare nu o privesc atât de direct. **În măsura în care acțiunea franco-germano-belgiano-luxemburgheză se va concretiza și va afecta NATO, România trebuie să se situeze ferm în sprijinul organizației în care a fost admisă recent și să acționeze în spiritul menținerii principiilor pe care SUA și majoritatea membrilor acestei organizații le susțin.**

Spre deosebire de majoritatea statelor est-europene, care sunt membre NATO și cert admise în UE, România mai trebuie să își îndeplinească acest din urmă obiectiv. În legătură cu politica sa de securitate, România trebuie să evite să se îndrepte spre modelul "Turcia", în sensul că legătura strategică cu SUA nu trebuie să înlocuiască obiectivul aderării la Uniunea Europeană.